

עוצם עין אחת | מודליאני לעיוורים

אנג'לה קליין - "גלם", אוצרת יעל קיני, גלריית הקיבוץ, תל-אביב

מאת עוזי צור

אנג'לה קליין רושמת את המציאות בכתב ברייל. הדוממים-החפצים שלה קולפו מכל הבשר והשומן ונותר רק ההכרחי ביותר, שלדים קורנים מיופי צונן. מתערוכתה הנוכחית, "גלם", נראית כל יצירתה כאילו הובילה לרגע הזה. בטבורה של התערוכה מוצג קטלוג מתערוכת עבודותיו של מודליאני במוזיאון לאמנות בבון, והוא מנוקד במעין כתב ברייל - להפוך את האמנות ויזואלית לעיוורים. על קירות הנגריות שבשולי פלורנטין, בסביבות "סדנאות האמנים", ראיתי לראשונה גרפיטי בכתב ברייל; מקבצי בליטות לבנות חידתיות על פסים של צבע חום.

התערוכה נקראת "גלם", כמו היו עבודותיה של קליין במצב גולמי שעדיין לא התממש, אך נדמה לי שיצירתה נמצאת דווקא בקוטב האחר, של מי שחוזר אל עצמותיו, אל הכליה ואל היפה שאבדה לו שימושיותו. מעטים הם האמנים שיש בהם מהרצינות ומהעקביות של קליין, החוקרת לעומק את המושגיות כנגד כל פיתויי האופנה. היושר שלה אולי הוא המונע מיוצרת חשובה כמותה מלהשתייך לאחת הגלריות הפרטיות; שוב ניכרת חשיבותו של חלל תצוגה כגלריית הקיבוץ, המשוחררת משיקולים מסחריים.

"יעקב בא בחצות" היא מהעבודות הבודדות בתערוכה שיש להן שם. "חצות הלילה כרגע בו הדברים מתחילים להתרחש, להתגלם לכדי צורה", כותבת קליין בטקסט המלווה את התערוכה, אך אולי זה דווקא הרגע שבו הדברים מתחילים לאבד את צורתם המוכרת ולהיות לדבר מה אחר, המדגיש את היופי שבבנאלי, ביומימי - כעמוד כדורסל במגרש החשך שגבר בודד "שנקרא לו יעקב" משחק בו. מה שנותר ממנו בגירסתה של קליין הוא מוט ברזל רבוע וחלוד הניתק ומתרומם מהקרקע, בתנועה אווירודינמית, וצלו חושף את יופיו המצוי בתנועה.

חמש כיפות פלדה צבועות בצבע זהב מטאלי נהפכות למראות קמורות, שהחלל וכל אשר בו משתקף בהן. בה בעת הן סדורות על הקיר ככתב ברייל שהוגדל מאוד עד שאבדה לו שימושיותו - כצלילים של פעמון זהב שנקרשו. ארבעה גיליונות נייר חשופים, שלושה אנכיים ואחד אופקי: על לובנם קליין בוראת במכחול קליגרפי שחור, קטעי צלליות המצויות במצב הביניים שבין הגלם להתממשותם המלאה. הם נכנעים לאט לחוק המשיכה, מסתופפים אל גבולות הנייר, משאירים מאחור רק חלק מגופם האמורפי. המתח שבין החלקי לריק עובר לכל אורך התערוכה.

"מוטיב הספורט" שבחלל הכניסה ממשיך בפנים בסל בלתי אפשרי של כדורסל, סל קטן משרוכים עדינים של זהב, שכל קליעה בו תקרע את האשליה. על מדף פרספקס שחור מנוקבת דמות האשה המוארכת של מודליאני, ועל המדף מונחת גם אות או מלה מכתב הברייל, שנותקה מכל רצף או מובן, ערירית, טומנת בחובה חידה.

"אלסקה סקול" - אוצר בועז ארד, גלריית המדרשה, תל-אביב

האבסורד של "אלסקה סקול" בישראל משמש לאוצר בועז ארד לצאת ל"מסע פנטסטי העוסק בחומר וחושף דרכו צליל אחר ומרוחק של מציאות עכשווית. שלוש האמניות

משתמשות באור המקומי ליצירת חושך והתערוכה עוטה אפילה". כל אחת מהמשתתפות מבודדת שבר של המציאות ומעבדת אותו בשפתה. התערוכה נפתחת בווידיאו משותף של שלוש האמניות - שחר יהלום, הינדה וייס ונגה שץ - שבו יום שמש קיצי לשפת הים נהפך לסיוט לילי מבלי שהשתנה כמעט דבר בדיוקן המשותף של שלוש נערות; התנועה כמעט קופאת במקומה ומתהום תחתיות עולה קול לא-אנושי ודוחה ופתותי שלג מתחילים לרדת משום מקום.

הציור האטמוספרי החידתי של נגה שץ מתרחש ברובו במעבה יער, מקום סכנה הקודח בדמיונם המקומי של אמנים ישראלים צעירים, הנמשכים אל היער השחור. ב"רוח" קרסה ישות אפלה אל קרקעית היער, וב"התרוממות" היער היה לעיסה בוצית, הפולטת אל קידמת התמונה אשה סחופה כמו גווייה - ציור חזק שהאנושי בו מתמוסס למופשט. ב"בלו מון" היער נעלם, מותיר שביל של אור ודמות נשית מופשטת.

הפסלים של שחר יהלום אוצרים בגופם המיוסר אותה פגיעות פוצעת המאפיינת את יצירתה, והפעם הם עטופים הילה של קסם קר. "סדוק" הוא כראיה מצמררת של יופי מזירת רצח. "שרוף" ו"צלוב 1" הם שני פסלים משובחים הנוצרים את רוחו של ג'קומטי; מוטות אלומיניום מוארכים, שיהלום נטעה בראשיהם גופים אמורפיים מפחם שחור, מעונים וצלובים באופן המדגיש את בדידותם האנושית המופשטת. "ירח" ו"עטלף כחול" מצויים בקסם האפל שבין צילום לפיסול; שקפים זעירים המרפרפים כעטלפים מעל מקור אור קר. צילומי השחור-לבן של הינדה וייס מקרינים תחושה של חלום. "זה נושך 1" מציג סנפיר של כריש, ממשי או מופרך, באור מתוק של שקיעה. ב"זה נושך 3" המבט מופנה אל מתחת למים והכריש מתגלה כגופה של אשה שבשרה עקוד ברצועות בגד הים.

"Darker than Light" - אוצרת טל יחס, גלריה זומר, תל-אביב

מקרן שקופיות ומטול שקפים, מכשירי קסם ארכאיים, קרע אור ותנועה קצובה - זו כל התערוכה הזעירה הזאת, המתקיימת בחושך של חדר הפרויקטים בגלריה זומר. נועה גיניגר מקרינה שקופית סטטית מתוך סרטו המופתי של אנדריי טרקובסקי "סולריס", אותה תחנת חלל שבה הזמנים היו לזמן אחד והגבול בין מתים לחיים חדל מלהתקיים. בשקופית מוטל ראשה של אשת הגיבור על הרצפה, רגע אחרי שהתאבדה ורגע לפני שתקום לתחייה, ושערה מקיף אותה כמדוזה במים. גיניגר מקרינה את השקופית בגובה הרצפה כמעט, ואור המקרן מאכל לאט את צבעיה, כמו היתה אופליה.

דני יהב-בראון הניח נורה שקופה על מסך הזכוכית של מטול שקפים כבוי, שמאוורר מגלגל את הנורה עליו הלוך ושוב. נורה כבויה הנעה סהרורית על מסך באפלולית החדר המקיפה אותם - זו הפואטיקה העירומה של יהב-בראון, המצליחה להפיק קסם מתוך המרכיבים הטרויזאליים ביותר. יש לברך גלריה פרטית כמו זומר, המאפשרת באופן עקבי לאוצרים אורחים לאצור תערוכות של אמנים אורחים בחדר הפרויקטים של הגלריה, כהערות לתערוכה המרכזית, בלי שיהיה להן צידוק גלריסטי מסחרי.